

سوالات درس به درس: ( سوالات کامل کردنی - سوالات کشف ارتباط - گزاره های فلسفی صحیح و غلط - سوالات تشریحی پاسخ کوتاه و سوالات تشریحی پاسخ کامل) همراه با پاسخ به مطالب خواسته شده کتاب از جمله به کار ببندیم و.....

فلسفه دوازدهم انسانی چاپ ۹۸

## هستی و چیستی<sup>۱</sup>

### الف) سوالات کامل کردنی :

- ۱- موضوع دانش فلسفه ..... است. (وجود)
- ۲- اصل دانش فلسفه را ..... می گویند. (وجود شناسی)
- ۳- ..... درباره حقیقت علم صحبت می کند و بخشی از هستی شناسی به معنای عام آن است. (معرفت شناسی)
- ۴- حقیقت علم، که « ..... » نامیده می شود، خود از اقسام ..... است و این هستی است که به وجود ذهنی و وجود خارجی تقسیم می شود. (وجود ذهنی - وجود)
- ۵- یکی از مباحث اولیه فلسفه، تعیین نسبت دو مفهوم ..... و ..... است. (هستی-چیستی)
- ۶- ..... و ..... از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان ها هستند (هستی-چیستی)
- ۷- انسان در هر چیزی که مشاهده می کند، دو حیثیت می یابد: حیثیت ..... بودن و حیثیت ..... داشتن. (موجود بودن - چیستی)
- ۸- ..... وجه مشترک موجودات است و ..... وجه اختصاصی آنها. (وجود-ماهیت)
- ۹- وقتی می گوئیم «هستی» و «چیستی» دو جنبه یک چیزند، به این معنا نیست که آنها دو جزء از یک چیزند که با هم ..... یا ..... شده اند. (ترکیب- جمع)
- ۱۰- وقتی می گوئیم انسان موجود است تفاوت انسان و وجود فقط در ..... و از جهت .... است. (ذهن-مفهوم)
- ۱۱- در .....، دو امر جداگانه به نام وجود و ماهیت نداریم. (خارج)
- ۱۲- ماهیت و وجود دو ..... مختلف و متفاوت اند نه دو ..... جداگانه. (مفهوم-موجود)
- ۱۳- در گزاره «انسان حیوان ناطق است» حیوان ناطق ..... است. (محمول)
- ۱۴- در تعریف انسان: « انسان حیوان ناطق است.» دو مفهوم « انسان» و « حیوان ناطق » دو مفهوم از یکدیگر ..... هستند. و تفاوت آنها صرفاً در ..... شان است؛ یعنی حیوان ناطق مفهوم گسترده انسان است. (جدایی ناپذیر-گسترده)

۱۵- حمل « حیوان ناطق » بر « انسان » یک « حمل » ..... است و به ..... نیاز ندارد. (ضروری-دلیل)

۱۶- در عبارت « انسان موجود است » مفهوم وجود از مفهوم انسان ..... است و جزء تعریف آن قرار نمی گیرد. بنابراین، میان انسان به عنوان یک چیستی رابطه ..... برقرار نیست. (جدا-ضروری)

۱۷- حمل « وجود » بر هر « چیستی » از جمله « انسان » نیازمند ..... است. حال این دلیل ممکن است ..... باشد یا ..... محض. (دلیل-حسی و تجربی-عقلی)

۱۸- ارسطو در کتاب ..... وجود را از ماهیت جدا می سازد. (مابعد الطبیعه)

۱۹- فرق بین ..... و ..... بی تردید یکی از اساسی ترین آرا و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است. (ماهیت وجود)

۲۰- برهان ..... یکی از برهان های ابن سینا در اثبات وجود خدا است. (وجوب و امکان)

۲۱- ..... پایه گذار فلسفه توماسی تومیسم در اروپا شد. (توماس آکوئیناس)

۲۲- فلاسفه ..... از طریق ابن سینا و ابن رشد مجدداً با فلسفه ..... آشنا شدند. (غرب-ارسطویی)

### ب) سوالات کشف ارتباط:

سوالات	پاسخ ها
۱- موضوع دانش فلسفه	ارسطو = ۴
۲- پایه گذار فلسفه توماسی تومیسم	ب) دلیل = ۸
۳- یکی از برهان های ابن سینا در اثبات وجود خدا	ج) توماس آکوئیناس = ۲
۴- مولف کتاب مابعد الطبیعه	د) وجود و ماهیت = ۶
۵- وجه اختصاصی موجودات است.	ک) حیوان ناطق = ۷
۶- دو حیثیتی که انسان در هر چیزی مشاهده می کند.	ل) وجود = ۱
۷- در گزاره « انسان حیوان ناطق است » محمول است.	م) وجوب و امکان = ۳
۸- حمل وجود بر ماهیت نیازمند آن است.	ه) ماهیت = ۵

### ج) گزاره های فلسفی صحیح و غلط:

۱- موضوع اصلی دانش فلسفه معرفت شناسی است. (غ)

۲- فلاسفه غرب از طریق علامه طباطبایی با فلسفه ارسطویی آشنا شدند. (غ)

۳- حمل « حیوان ناطق » بر « انسان » یک « حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد. (ص)

۴- در گزاره « انسان حیوان ناطق است » انسان محمول است. (غ)

۵- ماهیت و وجود دو مفهوم مختلف و متفاوت اند نه دو موجود جداگانه. (ص)

۶- توماس آکوئیناس پایه گذار فلسفه توماسی تومیسیم در اروپا شد. (ص)

۷- افلاطون در کتاب مابعد الطبیعه وجود را از ماهیت جدا می سازد. (غ)

۸- وقتی می گوئیم انسان موجود است تفاوت انسان و وجود فقط در ذهن و از جهت مفهوماست. (ص)

۹- معرفت شناسی درباره حقیقت علم صحبت می کند بخشی از هستی شناسی به معنای عام آن است. (ص)

۱۰- ماهیت وجه مشترک موجودات است و وجود وجه اختصاصی آنها است. (غ)

### د) سوالات تشریحی پاسخ کوتاه:

۱- یکی از مباحث اولیة فلسفه، چیست؟

یکی از مباحث اولیة فلسفه، تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی است.

۲- انسان در هر چیزی که مشاهده می کند، چند حیثیت می یابد؟

انسان در هر چیزی که مشاهده می کند، دو حیثیت می یابد: حیثیت موجود بودن و حیثیت چیستی داشتن.

۳- وجه مشترک و وجه اختصاصی موجودات چیست؟

وجود، وجه مشترک موجودات است و ماهیت، وجه اختصاصی آنها.

۴- انسان را از نظر منطقی و فلسفی تعریف کنید.

انسان = حیوان ناطق است.

۵- حمل وجود بر چیستی و ماهیت نیازمند چیست؟

نیازمند دلیل است. حال این دلیل ممکن است حسی و تجربی باشد یا عقلی محض

۶- مولف کتاب مابعد الطبیعه کیست؟

ارسطو

۷- یکی از اساسی ترین آرا و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی چیست؟

فرق بین ماهیت و وجود یا همان مغایرت وجود و ماهیت

۸- (برهان وجوب و امکان) درباره اثبات چه چیزی است؟ این برهان را چه کسی ارائه کرده است؟ پایه این برهان چیست؟

این برهان درباره اثبات خداوند است. این برهان را ابن سینا ارائه کرده است. پایه این برهان مغایرت وجود و ماهیت است.

۹- پایه گذار فلسفه توماسی تومیسیم در اروپا چه کسی است؟

توماس آکوئیناس

۱۰- فلاسفه غرب از طریق چه کسانی با فلسفه ارسطویی آشنا شدند؟

فلاسفه غرب از طریق ابن سینا و ابن رشد مجدداً با فلسفه ارسطویی آشنا شوند.

۱۱- دیدگاه های عقلی فلسفه از چه قرنی و با رشد چه نوع فلسفه جای خود را به چه نوع فلسفه ای دادند؟

از قرن ۱۶ میلادی با رشد تجربه گرایی، این دیدگاه ها جای خود را به فلسفه های حس گرا و تجربه گرا دادند.

## د) سوالات تشریحی پاسخ کامل:

۱- وقتی می گوئیم «هستی» و «چیستی» دو جنبه یک چیزند به چه معنا هست و به چه معنا نیست؟

وقتی می گوئیم «هستی» و «چیستی» دو جنبه یک چیزند، به این معنا نیست که آنها دو جزء از یک چیزند که با هم ترکیب یا جمع شده اند. وقتی می گوئیم انسان موجود است تفاوت انسان و وجود فقط در ذهن و از جهت مفهوم است. در خارج دو امر جداگانه به نام وجود و ماهیت نداریم. ماهیت و وجود دو مفهوم مختلف و متفاوت اند نه دو موجود جداگانه

۲- در مثال انسان «حیوان ناطق است» چه رابطه ای میان انسان و حیوان ناطق وجود دارد؟

این دو مفهوم از یکدیگر جدایی ناپذیرند. هر انسانی حیوان ناطق است و هر حیوان ناطقی انسان است. اصولاً اصولاً لفظ انسان برای همین چیزی که حیوان ناطق است به کار می رود. مثال دیگر در همین زمینه مثال: «مثلث شکل سه ضلعی است» می باشد.

۳- در مثال انسان حیوان ناطق است؟ حمل چه نوع حملی است و چرا به دلیل نیاز ندارد؟

حمل حیوان ناطق بر انسان یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد؛ یعنی نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما حیوان ناطق را بر انسان حمل کردید.

۴- در عبارت «انسان موجود است» مفهوم وجود و مفهوم انسان چه ارتباط و رابطه ای با همدیگر دارند؟

در عبارت «انسان موجود است» مفهوم وجود از مفهوم انسان جداست و جزء تعریف آن قرار نمی گیرد. بنابراین، میان انسان به عنوان یک چیستی و وجود رابطه ضروری برقرار نیست؛ به همین سبب، انسان، می تواند موجود باشد و می تواند موجود نباشد.

### تأمل

رفتار طبیعی و معمولی فوق که همه ما انسان ها بدون استثنا انجام می دهیم، در بردارنده چه پیام های فلسفی است؟

۱- در اطراف ما چیزهای زیادی وجود مانند: آب-آتش و ستاره-اسب-.....

۲- چیزهایی هستند که در ذهن ما وجود دارند و لی وجود واقعی ندارند و وجودشان خیالی است.

### تکمیل گزاره ها

۱- اطراف ما اشیاء فراوانی هستند که هم «چیستی» آنها را تا حدود زیادی می شناسیم و هم از هستی «شان اطلاع داریم؛ مانند:

درخت صنوبر-انسان-ستاره-اسب-فیل-و.....

۲- برخی امور هستند که «چیستی» شان برای ما روشن است و حتی در علوم هم کاربرد دارند اما نمی دانیم به همان دقتی که آنها را تعریف می کنیم «وجود» دارند یا نه؛ مانند:

مثلث-مستطیل

۳- برخی امور هستند که از « هستی » شان خبر داریم اما هنوز درباره «چیستی» آنها نظر روشنی نداریم؛ مانند:

خداوند-فرشتگان-جنیان

۴- «چیستی» های فراوانی را هم می توانیم در ذهن خود حاضر کنیم؛ در حالی که می دانیم این امور، حداقل تاکنون «وجود» ندارند؛ مانند:

غول، دیو، قفتوس، سیمرغ و سراب.

### بررسی

اگر مفهوم «وجود» عین مفهوم «ماهیت» یا جزء آن بود، آیا مشکل و مسئله ای پیش می آمد؟ پاسخ مثبت یا منفی خود را توضیح دهید.

گر مفهوم وجود عین ماهیت یا حتی جز ماهیت بود تصور هر ماهیتی برای اثبات وجود آن کافی بود یعنی همینکه میتوانستیم یک ماهیت را تصور کنیم باید میتوانستیم مفهوم وجود را بعنوان محمول بران حمل نماییم حال آنکه چنین نیست میگوییم غول یا کیمیا چیست؟ ماهیت انرا داریم ولی نمیتوانیم بگوییم وجود دارد.

### بازبینی

به فعالیت «تکمیل کنید» برگردید و با توجه به بیان ابن سینا، به سؤال های زیر پاسخ دهید.

۱- آیا چهار گزاره طرح شده، با بیان ابن سینا هماهنگ اند؟

بله چون بعضی موجودات حسی و تجربی هستند و بعضی دیگر عقلی محض هستند.

۲- کدام گزاره نظر ابن سینا را بیشتر تأیید می کند؟

### گزاره اول

### به کار ببندیم

۱- به گزاره های زیر توجه کنید و بگویید ترتیب آنها چگونه باید باشد و چرا؟

۱- من می توانم اشیاء را بشناسم.

۲- من هستم.

۳- اشیاء هستند.

به ترتیب: من هستم-اشیاء هستند- من می توانم اشیاء را بشناسم

زیرا ابتدا باید وجود باشد بعد ماهیات و تا سپس بتوانیم ماهیات را حمل بر وجود کنیم

۲- علی و محمد در حال گفت وگو بودند، از دور حیوانی را دیدند علی گفت آن حیوان «شیر» است ولی محمد گفت آن حیوان «پلنگ» است، وقتی حیوان نزدیک شد دیدند نه شیر است و نه پلنگ، بلکه ببر است. به نظر شما چه نتیجه ای می توان در نسبت بین چیستی و هستی حیوان گرفت؟

در اینکه حیوان بوده و وجود داشته هم علی و هم محمد مشترک هستند ولی در چیستی و ماهیت هر کدام بر اساس میزان علم و توانایی و درک دچار اشتباه شدند یعنی وجود مشترک است ولی ماهیات مختلف هستند.

۳- به گزاره های زیر توجه کنید و بگویید حمل کدام یک از محمول ها به موضوع ها نیازمند دلیل است و چرا؟

۱- انسان حیوان است.

۲- انسان شیر است.

۳- انسان مخلوق است.

۴- انسان ناطق است.

۵- انسان موجود است.

گزاره های اول تا چهارم نیازمند دلیل نیستند محمول برای موضوع ان ها ضروری است و به دلیل نیاز ندارد اما در گزاره پنجم رابطه ضروری بر قرار نیست و نیازمند دلیل است. حال این دلیل ممکن است حسی و تجربی باشد یا عقلی محض باشد.

۴- آیا در قضیه « مثلث سه ضلعی است » حمل محمول بر موضوع نیاز به دلیل دارد؟ چرا؟

خیر- زیرا حمل سه ضلعی برای مثلث یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد؛ یعنی نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما سه ضلعی را حمل بر مثلث کردید. و این دو مفهوم از یکدیگر جدایی ناپذیرند. و تفاوت آنها صرفاً در گستردگی شان است؛ یعنی سه ضلعی مفهوم گسترده مثلث است.